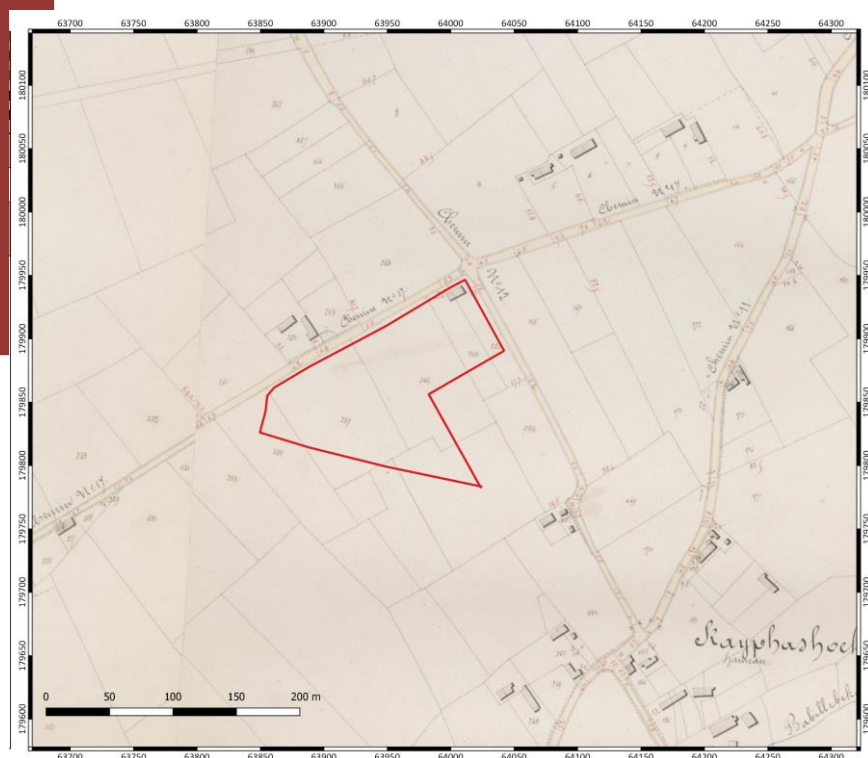

Roeselare Kaasterstraat

Archeologienota zonder ingreep in de bodem

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Roeselare Kaasterstraat

Auteur(s)

Inger Woltinge

Opdrachtgever

Top Motors

Projectnummer

2016-265

Plaats en datum

Gent, 17 juni 2016

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 192

ISSN 2033-6898

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Archeologische voorkennis	2
1.3	Gekende verstoringen	2
1.4	Onderzoeksopdracht	3
1.4.1	Algemene beschrijving en doel	3
1.4.2	Aanleiding	4
1.4.3	Beschrijving ingreep/geplande werken	5
1.5	Strategie en werkwijze	8
2	Assessment bureauonderzoek	10
2.1	Methoden en technieken	10
2.2	Assessment onderzoeksgebied	10
2.2.1	Landschappelijke en bodemkundige situering	10
2.2.2	Historiek en cartografische bronnen	16
2.2.3	Cartografische bronnen	18
2.2.4	Archeologische data	22
2.3	Besluit	23
2.3.1	Archeologische verwachting	23
2.3.2	Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder vooronderzoek	23
2.3.3	Samenvatting/assessment bureauonderzoek	25
3	Lijst met figuren	26
4	Lijst met tabellen	26
5	Bibliografie	27
6	Bijlagen	28
6.1	Privacyfiche (wordt afzonderlijk bijgeleverd)	28
6.2	Tabel met archeologische perioden	29
6.3	Pre-advies archeologie Bieradar	30

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Naam site:	Roeselare Kaasterstraat
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem
Ligging:	Maria's-Lindestraat, Kaasterstraat, Rijksweg N36 Roeselare
Kadaster:	Afdeling 8, Sectie B, Perceel 844k
Kadasterkaart:	

Coördinaten:	Noordwest:	x: 63857,2 y: 179857,5
	Noordoost:	x: 64010,9 y: 179947,0
	Zuidwest:	x: 63849,6 y: 179827,2
	Zuidoost:	x: 64023,5 y: 179784,1

Opdrachtgever:	Top Motors Kortrijkstraat 349 8560 Wevelgem
Uitvoerder:	BAAC Vlaanderen bvba
Erkenningsnummer BAAC Vlaanderen:	2015/00020
Projectcode BAAC Vlaanderen:	2016-265
Projectcode bureauonderzoek:	2016E80
Veldwerkleider:	Inger Woltinge

Erkenningsnummer veldwerkleider:	2015/00023
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba (tijdelijk)
Grootte projectgebied:	ca 15700 m ²
Uitvoeringsperiode:	mei-juni 2016
Reden van de ingreep:	nieuwbouw autoshowrooms en bijbehorende infrastructuur
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein.
Relevante termen uit thesaurus:	nieuwste tijd, bureauonderzoek

1.2 Archeologische voorkennis

Met betrekking tot het plangebied zelf is er geen specifieke historische of archeologische voorkennis. Het dichtstbijzijnde gebied dat reeds archeologisch werd onderzocht, bevindt zich op zo'n 200 m en betreft een proefsleuvenonderzoek van BAAC uit 2012.¹ Hierbij werden voornamelijk natuurlijke sporen opgegraven. Er werden enkele kuilen met verbrand materiaal, te dateren in de Romeinse periode en greppels, voornamelijk uit de 18^e/19^e eeuw, aangetroffen. Het onderzoek leverde geen structuren op en het terrein werd wegens de geringe hoeveelheid archeologisch relevante sporen vrijgegeven zonder verder archeologisch onderzoek.

Ten westen van het plangebied is het Kaasterkasteel gelegen. De oudste bouwphase van het kasteel dateert uit het derde kwart van de 16^e eeuw en het kasteel heeft veel verbouwingsfasen gekend, tot in het vierde kwart van de 19^e eeuw.²

Voor het onderzoeksgebied zelf zijn er geen echte aanwijzingen van archeologische vondsten of te verwachten sites. Op basis van de ligging op de rand van een hoger gelegen terrein en op basis van archeologische vondsten in de directe omgeving van het plangebied, is de kans vrij op archeologische waarden in het plangebied redelijk groot.

1.3 Gekende verstoringen

Op het terrein aan de Kaasterstraat is eind 20^e eeuw een groot gebouw centraal op het perceel opgetrokken. Het betrof een feestzaal met een oppervlak van bijna 5000 m². Het gebouw was volledig onderkelderd en ten behoeve van de aanleg van verhardingen rondom het gebouw en de parking in het noordoosten van het terrein zijn delen van het terrein afgegraven en/of genivelleerd. Het gebouw is inmiddels reeds afgebroken, waarbij de uitbraakwerken soms ongeveer 3 m diep moesten worden uitgevoerd teneinde de kelders te kunnen verwijderen. De grond die bij de aanleg van het gebouw uit de kelderruimtes werd geschept, werd destijds gebruikt in de berm van de Rijksweg N36. Na afbraak van de bebouwing werd het terrein met behulp van deze bermgrond terug aangevuld en volledig genivelleerd.³

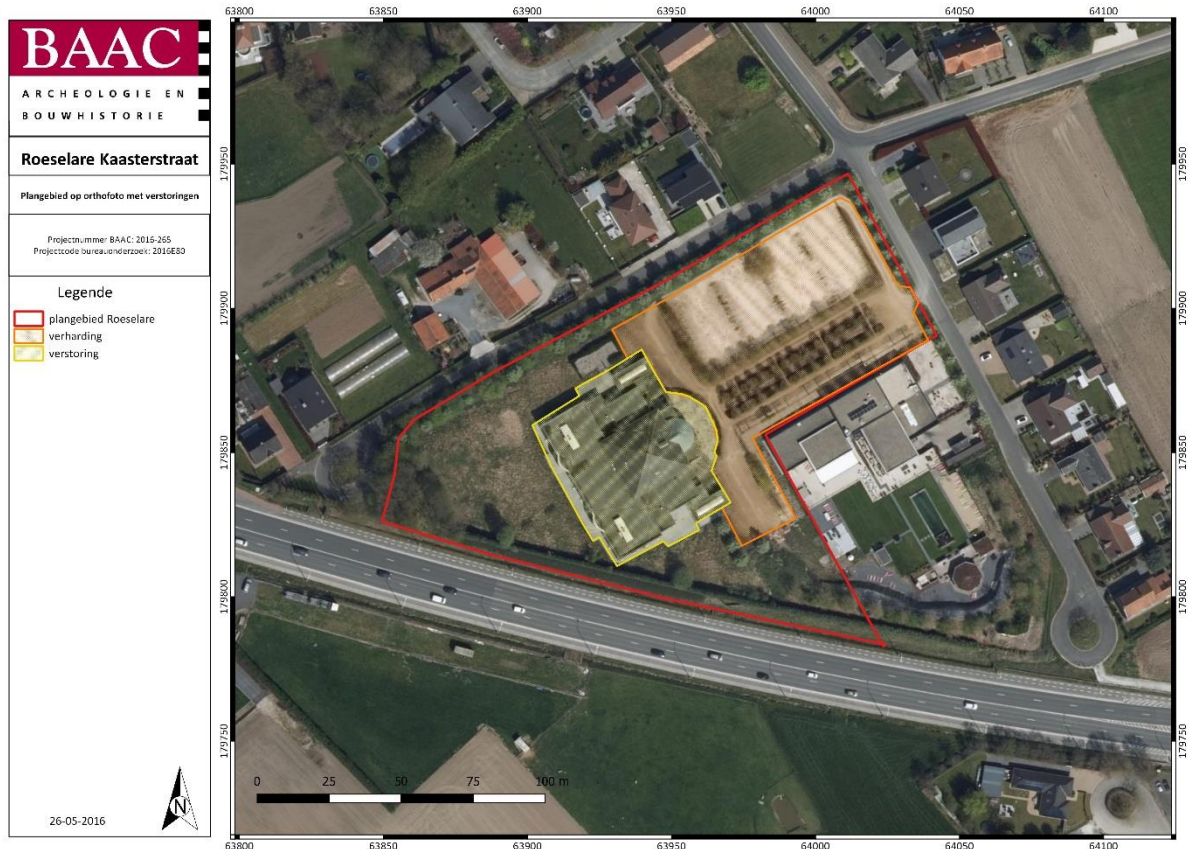
¹ De Cleer et al 2012

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

³ Persoonlijke communicatie Jo Rabaey, architect van onderhavig plan

Bovenstaande ingrepen zullen het archeologisch niveau verstoord hebben. De bebouwing zelf omvatte 4800 m² van het 15700 m² onderzoeksgebied (31%). Er mag worden aangenomen dat de verstoringen voor de bouw ervan de contouren van de gebouwen enigszins overschrijdt. Het verharde deel van het terrein, vrijwel het volledige noordoostelijk deel van het plangebied, beslaat zo'n 8800 m².

Buiten 2100 m² (ca 13% van het plangebied) – in het zuidwesten en westen van het terrein – is de volledige rest van het plangebied verhard en zal dus ook mogelijk in meer of mindere mate verstoord zijn door graafwerken voor de aanleg van de verharding en bijhorende nutsleidingen. De huidige verstoringen zijn duidelijk zichtbaar op de orthofoto (Figuur 1).

Figuur 1: verstoringen in de vorm van reeds aanwezige bebouwing en verharding in het plangebied⁴

1.4 Onderzoeksopdracht

1.4.1 Algemene beschrijving en doel

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is

⁴ Geopunt, 2016.

dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4.2 Aanleiding

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van *Top Motors* een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door *Top Motors* een nieuwbouw voor een autoshowroom en bijbehorende infrastructuur gerealiseerd worden. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief zal verstoord worden. Voorliggende archeologienota bevat enkel een **bureauonderzoek**. Dit gezien het feit dat op basis van de grote verstoringsgraad door een reeds afgebroken gebouw (4800 m²) en verharde wegen/parkeergelegenheid (8800 m²) binnen de oppervlakte van het onderzoeksgebied (15707 m²) een prospectie in het veld niet zinvol werd geacht (zie Figuur 2 en Figuur 3).

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op de GRB-kadasterkaart⁵

⁵ Geopunt, 2016.

Figuur 3: Onderzoeksgebied op de orthofoto⁶

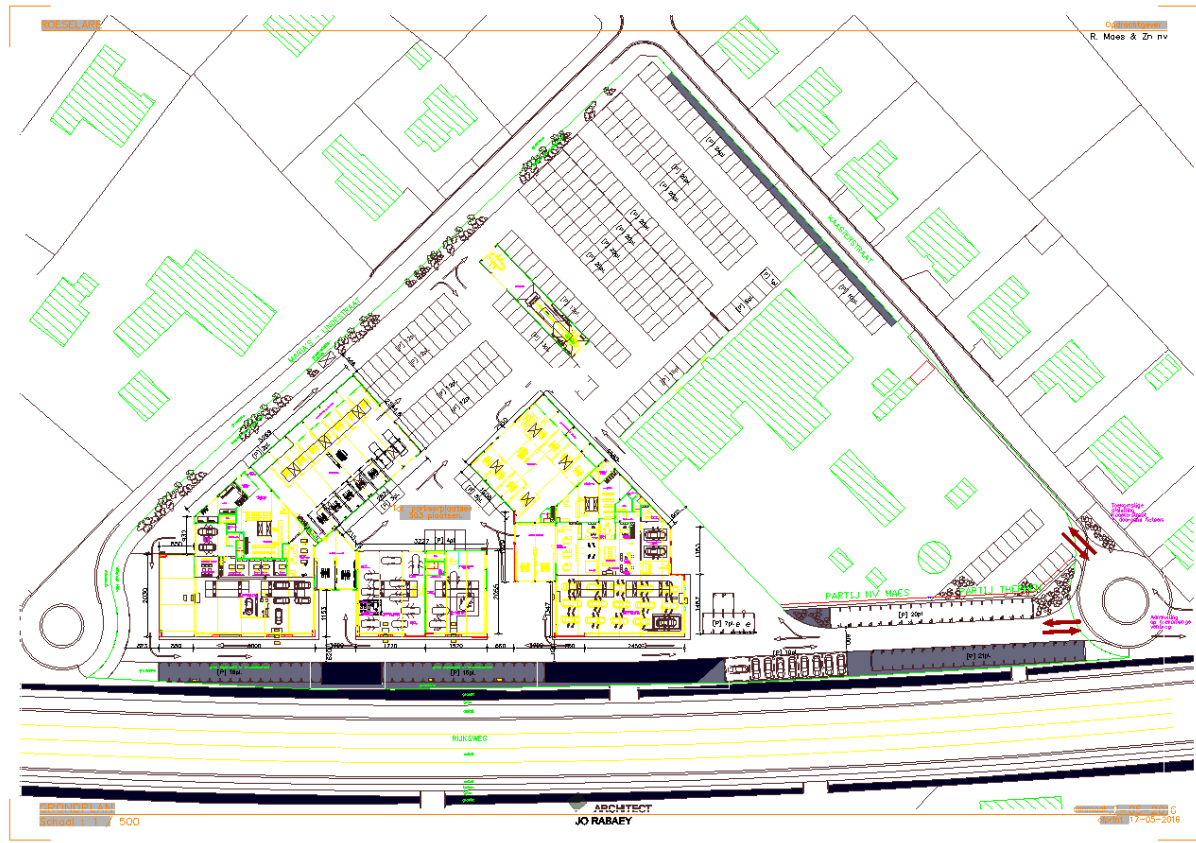
Het onderzoek werd uitgevoerd in mei en juni 2016 onder leiding van erkend archeoloog Inger Woltinge. Contactpersoon voor de opdrachtgever, *Top Motors*, was Jo Rabaey. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de geplande werken geanalyseerd.

1.4.3 Beschrijving ingreep/geplande werken

Het onderzoeksgebied heeft een totale oppervlakte van 15700 m² en bestaat momenteel voornamelijk braakliggend terrein. Op het terrein plant de opdrachtgever een nieuwe autoshowroom met bijhorende infrastructuur waardoor het bodemarchief integraal verstoord zal worden. Het gevolg van deze ingreep is dat eventueel aanwezige archeologische resten vernietigd zullen worden.

Binnen het plangebied zal een nieuw showroomcomplex met bijhorende infrastructuur en parkeerplaatsen worden opgericht. Hiervoor werd de aanwezige bebouwing reeds gesloopt en verharding werd verwijderd. De geplande werken zijn weergegeven in Figuur 4 en Figuur 5. De bebouwing zal gerealiseerd worden op valse putten. Doorsnedes zijn weergegeven in Figuur 6. Met name op de locaties van de putten zal het eventueel aanwezige bodemarchief verstoord worden. De precieze funderingsdiepte staat niet op de plannen weergegeven, maar zal zeker meer zijn dan de dikte van de bouwvoor (indien die al aanwezig is).

⁶ CadGIS, 2016.

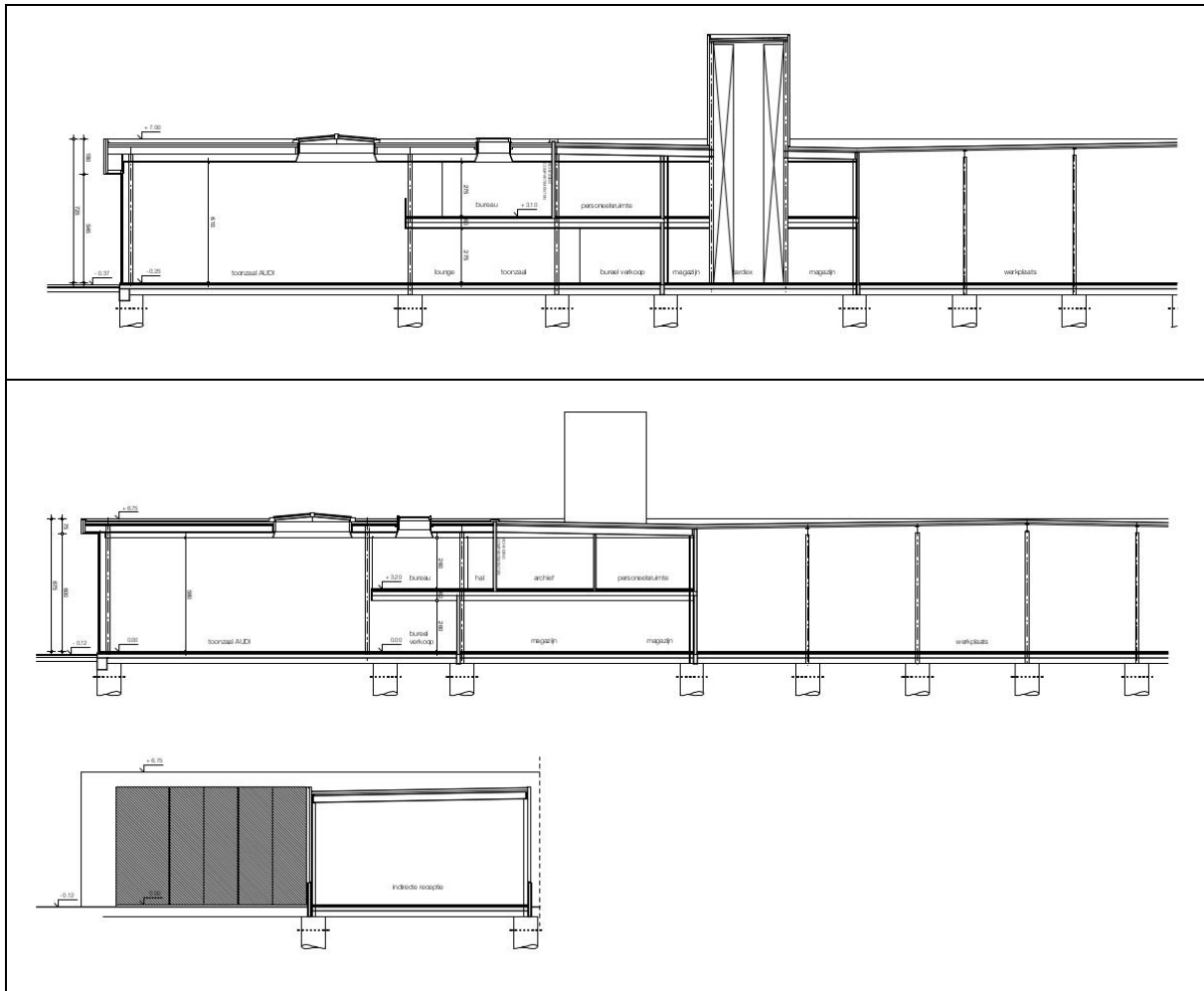
Figuur 4: Plan van de voorgenomen werken zoals aangeleverd door de opdrachtgever.⁷

⁷ Jo Rabaey architect

Figuur 5: geplande werken en de grenzen van het plangebied op inmeting door landmeter⁸

⁸ Gegevens Top Motors 2016.

Figuur 6: doorsnedes van de geplande nieuwbouw in het plangebied aan de Kaasterstraat

1.5 Strategie en werkwijze

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting onderzoekslocatie, is deze te situeren binnen een breder landschappelijk-historisch kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en archeologische literatuur en de Centrale Archeologische Inventaris.

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij worden de gekende archeologische, historische en geologische/geografische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van elke werflocatie geconsulteerd. Aansluitend wordt een uitgebreide cartografische analyse de onderzoekslocatie. Volgende kaarten worden opgezocht en geanalyseerd:

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart

- Topografische kaart
- Orthofoto

Historische en archeologische kaarten:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen/Popp-kaart
- Vandermaelen-kaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*⁹. Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

⁹ Beyaert et al

2 Assessment bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie en archeologie met betrekking tot de onderzoekslocatie en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

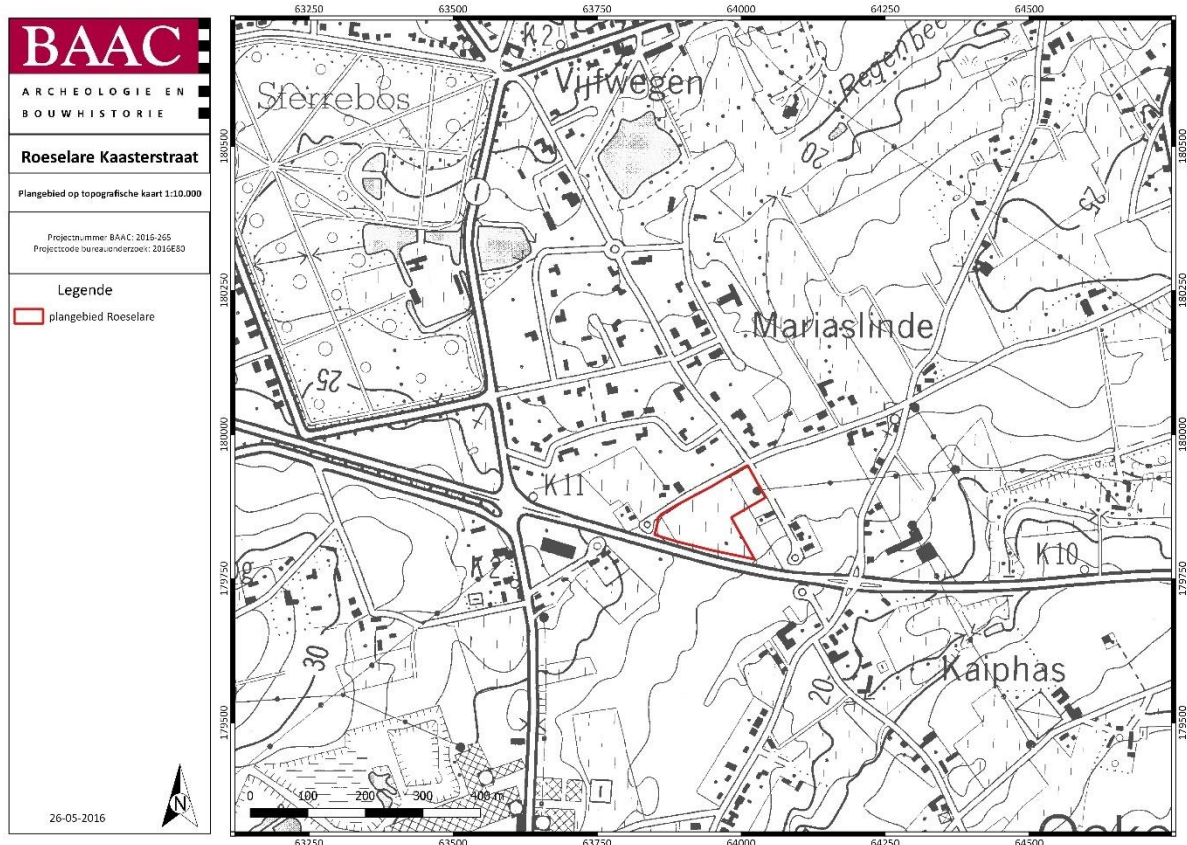
2.1 Methoden en technieken

Ten aanzien van vondsten, stalen, conservatie en sporen worden geen methoden en technieken beschreven aangezien deze zaken niet in het bureauonderzoek voorkomen.

2.2 Assessment onderzoeksgebied

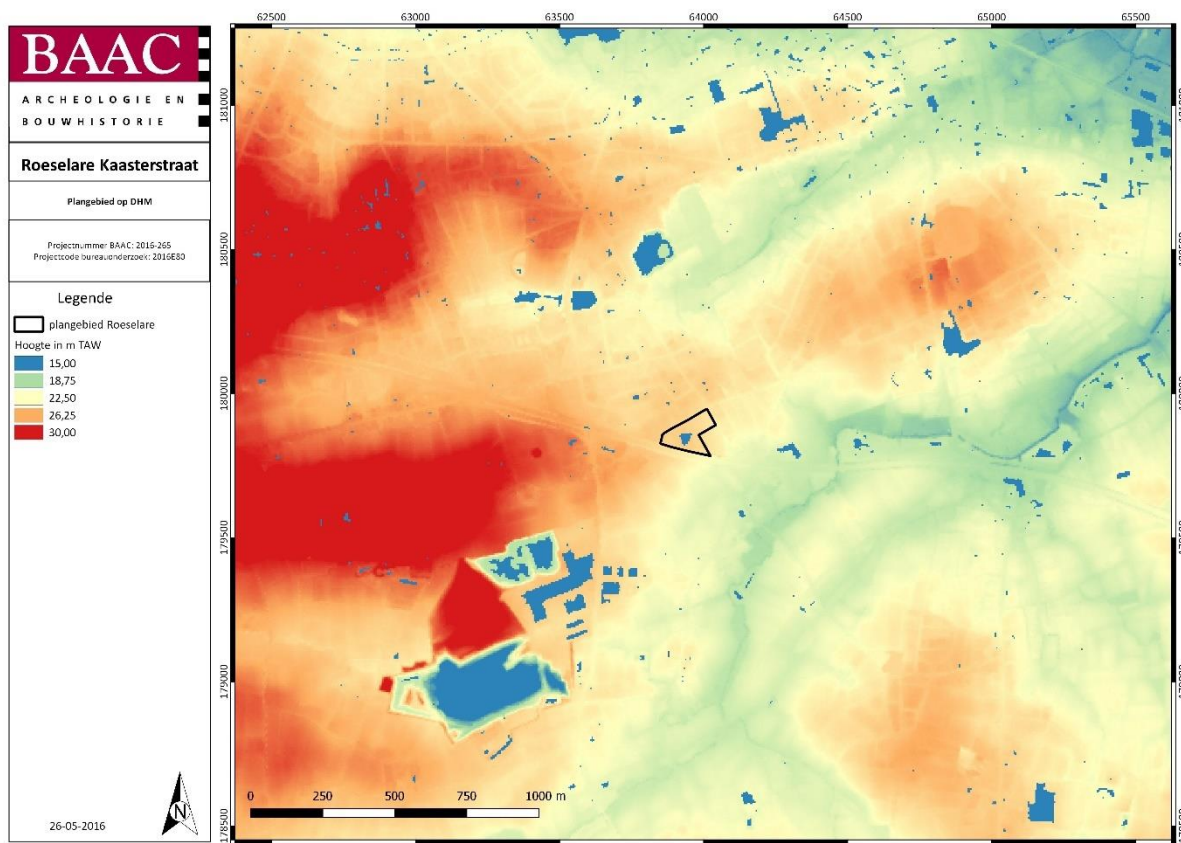
2.2.1 Landschappelijke en bodemkundige situering

De exacte locatie van het onderzoeksgebied is weergegeven op Figuur 7. Het onderzoeksgebied is gelegen te Roeselare. Het perceel wordt in een driehoek omsloten door de Maria's-Lindestraat in het westen, de Kaasterstraat in het oosten en de Rijksweg N36 in het zuiden. Het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) op ongeveer 24 m + TAW (Figuur 8). Het reliëf op het terrein is minimaal, zoals te zien in de tekening van het hoogteverloop (Figuur 9).

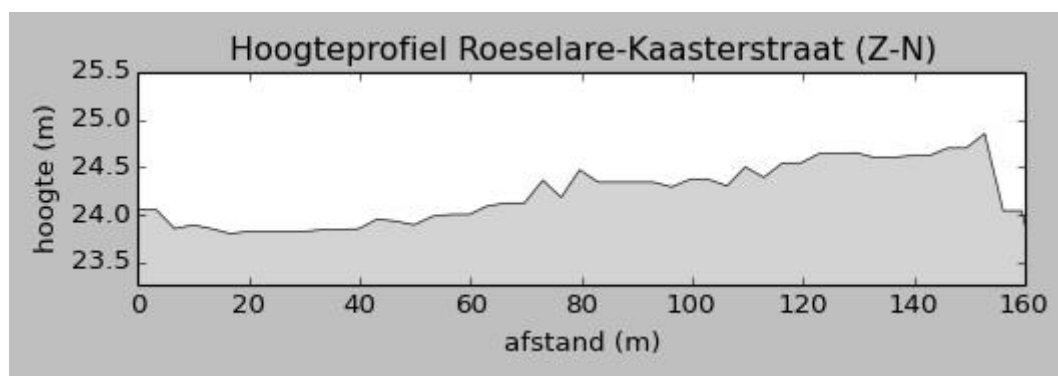

Figuur 7: Plangebied in rood op de topografische kaart 1:10.000¹⁰

¹⁰ Geopunt, 2016.

Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹¹

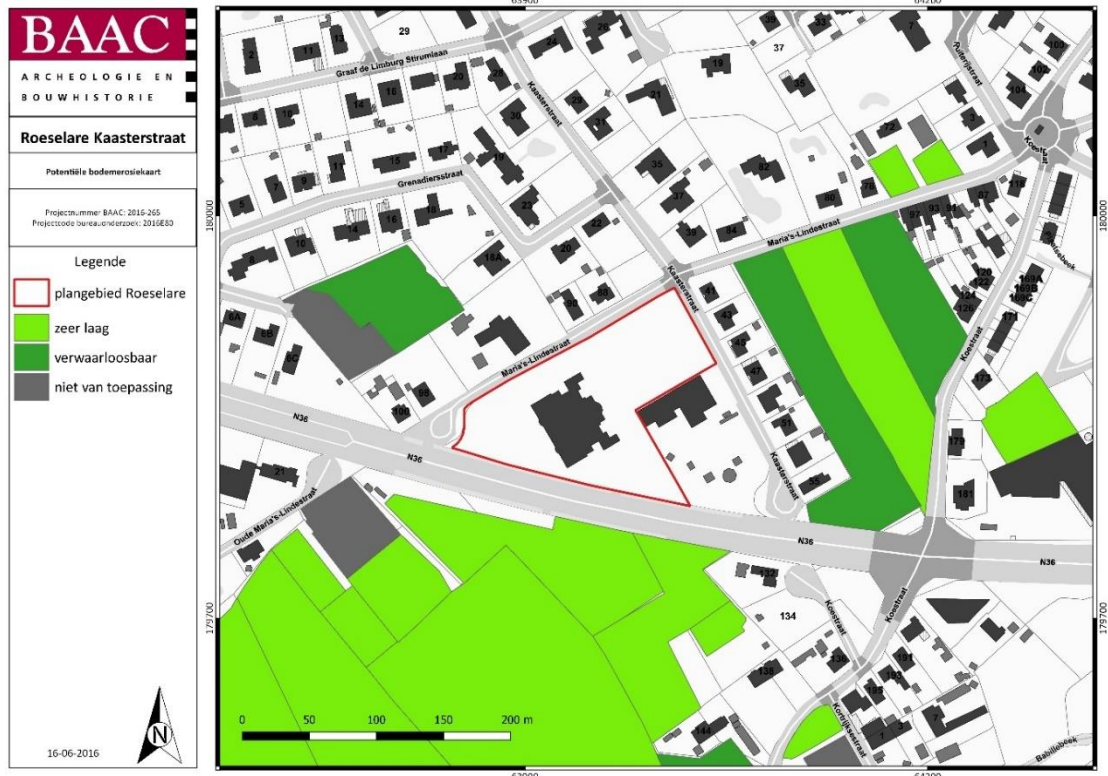

Figuur 9: Tekening van het hoogteverloop op het plangebied aan de Kaasterstraat¹²

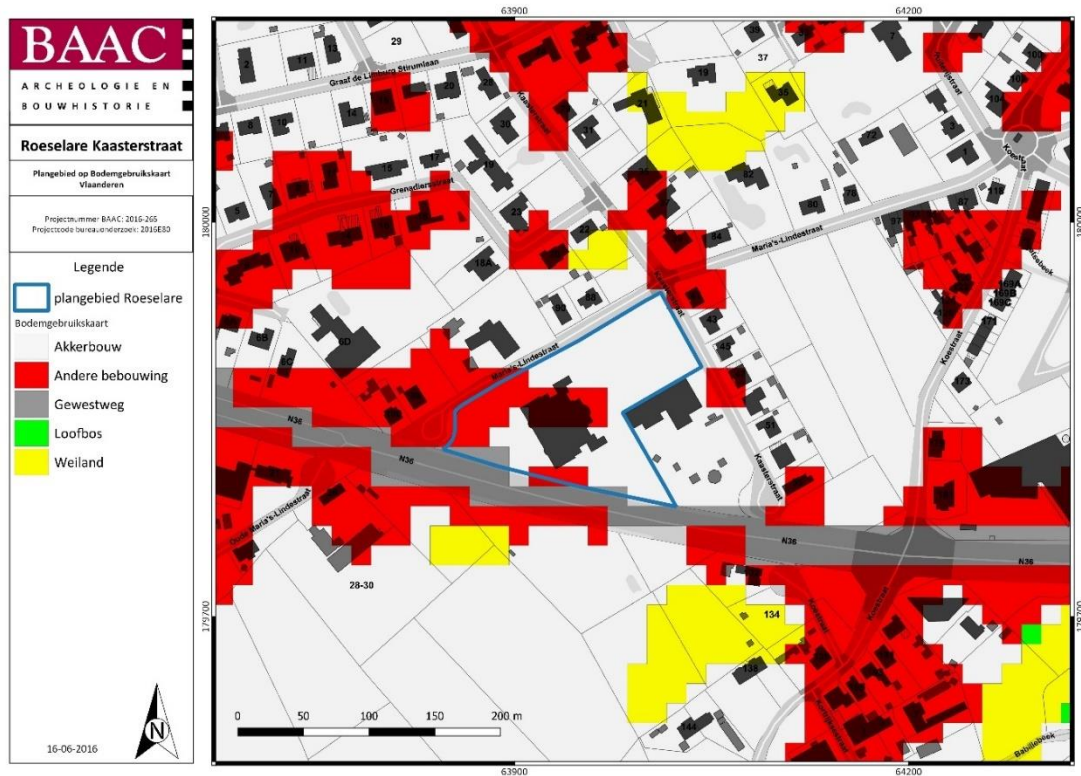
Het plangebied zelf is niet gekarteerd voor de potentiële bodemerosiekaart (Figuur 10). In de directe omgeving van het terrein komen enkel terreinen voor met een lage tot verwaarloosbare kans op bodemerosie. Volgens de bodemgebruikskaart (Figuur 11) is in het plangebied en omgeving voornamelijk bebouwing aanwezig, naast enkele weilanden. Aan de weergave van de bodemgebruikskaart op een schaal zoals gebruikt in deze figuur is te zien dat de kaart eigenlijk niet geschikt is voor raadpleging op perceelsniveau.

¹¹ Geopunt, 2016.

¹² Geopunt, 2016

Figuur 10: ligging van het plangebied op de potentiële bodemerosiekaart van Vlaamse gemeenten.¹³

Figuur 11: ligging van het plangebied op de bodemgebruikskaat¹⁴

¹³ Geopunt 2016

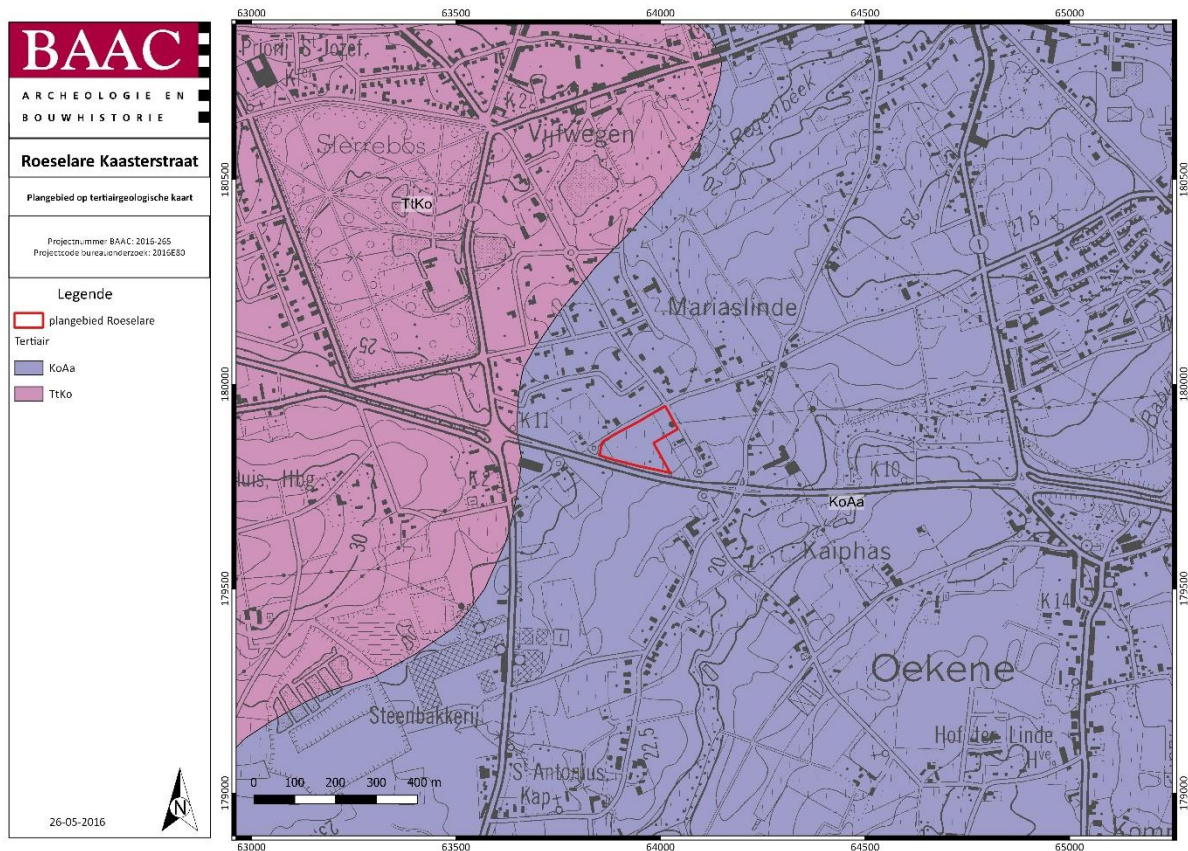
¹⁴ Geopunt 2016

2.2.1.1 Fysisch geografisch

Roeselare is gelegen in de provincie West-Vlaanderen op ca. 60 km ten zuiden van Brugge, ca. 14 km ten noordoosten van Kortrijk en ca. 40 km ten zuidwesten van Gent.

2.2.1.2 Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

Op basis van de Tertiair Geologische kaart¹⁵ wordt binnen het plangebied het tertiair substraat gevormd door het Lid van Aalbeke (KoAa) (Figuur 12), dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk.¹⁶ Dit substraat werd gevormd door een afzetting van zeer fijnsiltige mariene klei. Het heeft een dikte van ca. 15 m en bevindt zich meestal 0 tot 5 m onder het oppervlak. Ten westen van het plangebied is het Lid van Kortemark aanwezig (Formatie van Tielt, TtKo) dat moeilijk te onderscheiden van het Lid van Aalbeke, en bestaat uit groengrijze, zware, weinig silthoudende klei.¹⁷

Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart¹⁸

2.2.1.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1:200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich binnen type 1. Dit type omvat eolische afzettingen van het Weichseliaan (ELPw, Laat-Pleistoceen), zand tot zandleem

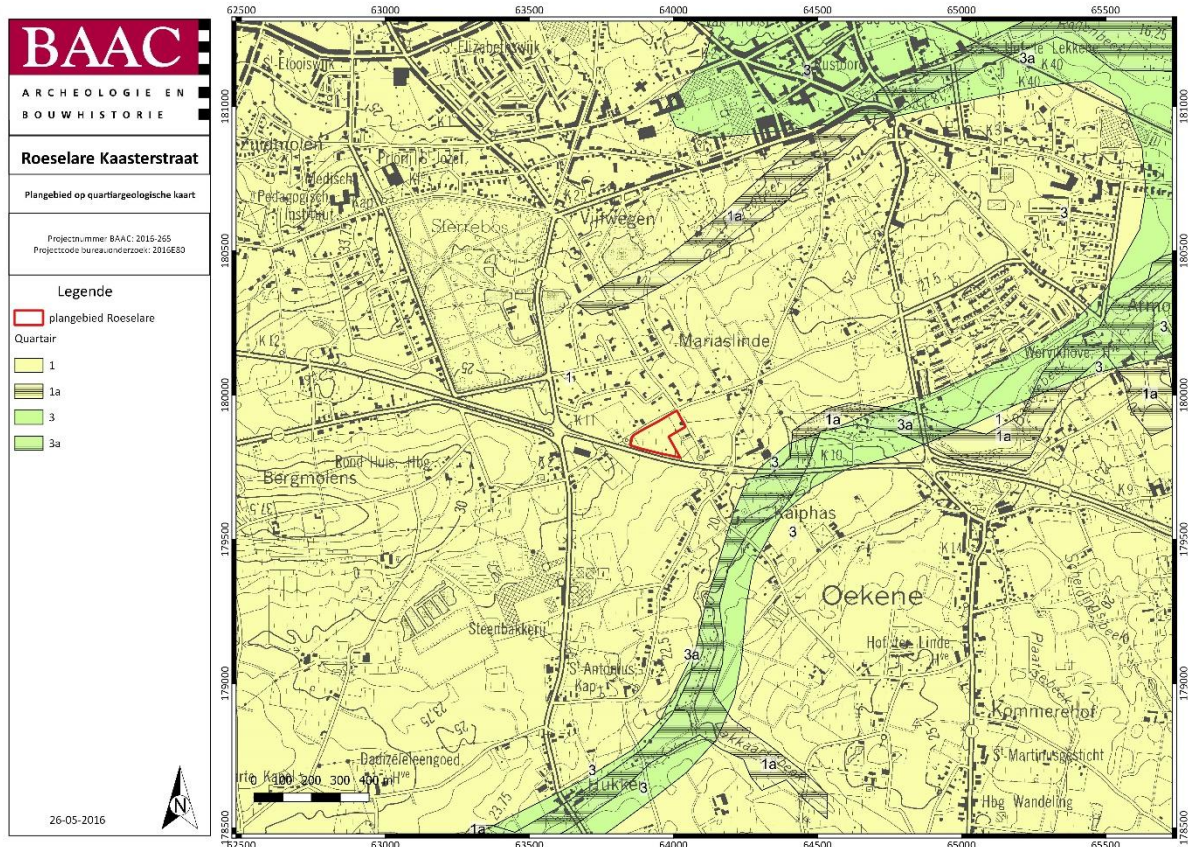
¹⁵ Geopunt 2016.

¹⁶ Bogemans et al. 2003.

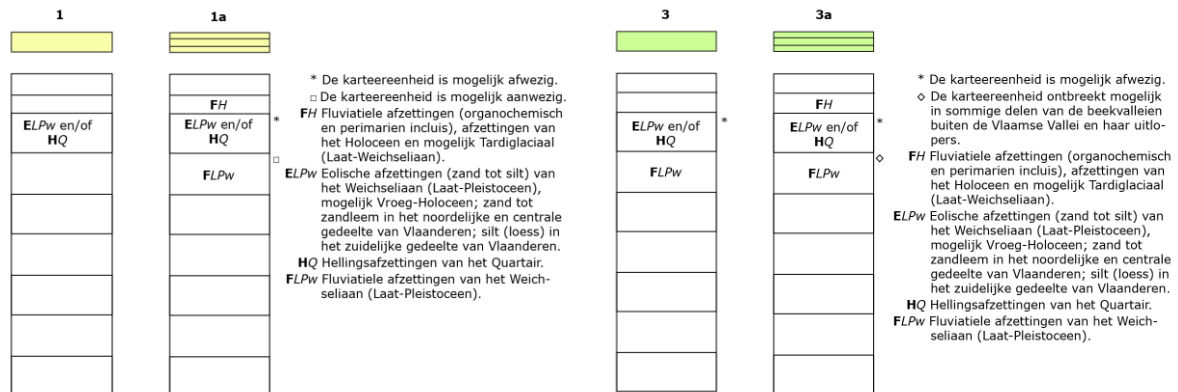
¹⁷ Bogemans et al. 2003.

¹⁸ DOV Vlaanderen, 2016 ; Geopunt, 2016.

in het noordelijk en centrale gedeelte van Vlaanderen, silt in het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ).¹⁹

Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:200.000²⁰

Figuur 14: Uitleg type 1 en type 3, volgens de quartairgeologische kaart 1:200.000.²¹

¹⁹ DOV Vlaanderen, 2016.

²⁰ DOV Vlaanderen, 2016, Geopunt, 2016.

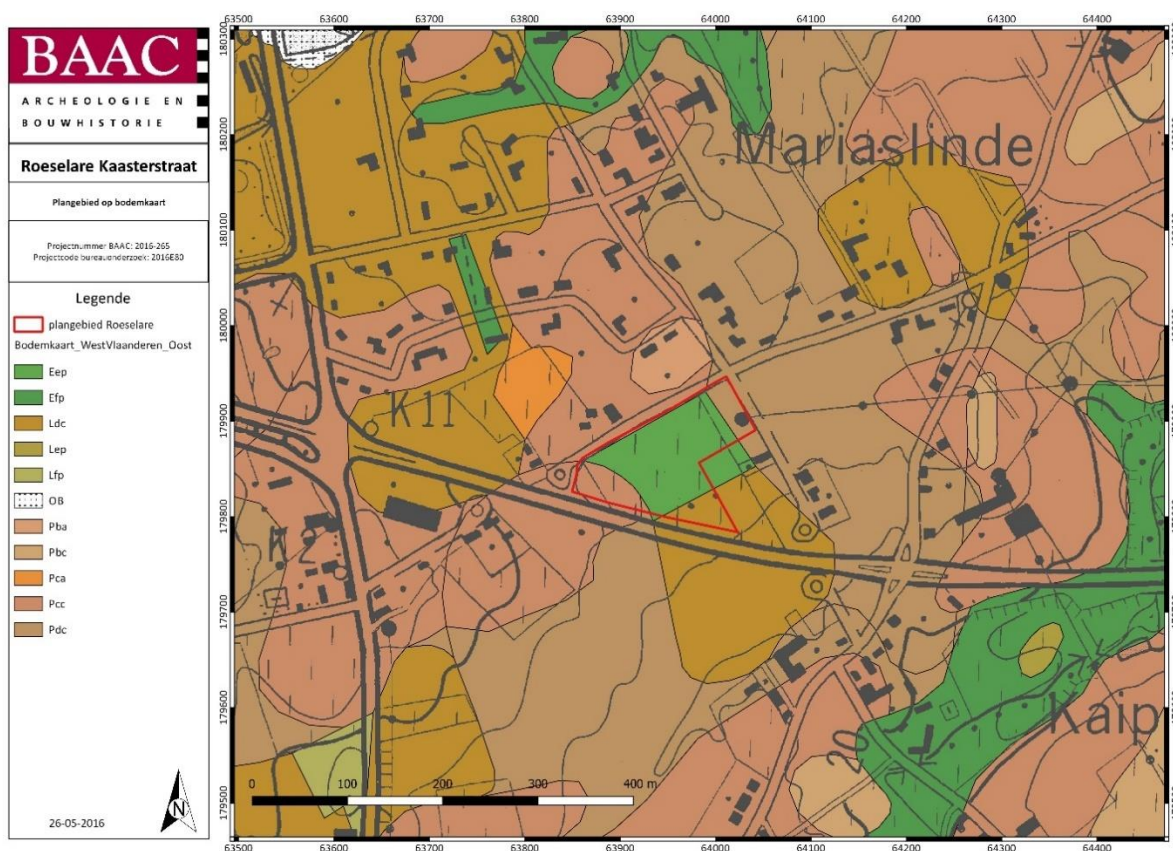
²¹ DOV Vlaanderen, 2016

2.2.1.4 Bodem

Het plangebied is gelegen in de zandleemstreek. De zandleemstreek vormt de overgang van de zandige associaties in het noorden van Vlaanderen en de lemige associaties in het zuiden en vertoont een golvend reliëf met niveauverschillen tot 30 m. De zandleemstreek bestaat uit een discontinue strook met wisselende breedte: het gebied is breed in het centrum en het zuiden van de provincie West-Vlaanderen. Het tertiaire substraat bestaat er uit leperiaanse klei of zand of Paniseliaanse klei en lemige afzettingen, die plaatselijk aan of nabij de oppervlakte komen en het moedermateriaal voor bodemontwikkeling vormen. Dit pakket wordt afgedekt door het quartair zandlemig dek, wat niveo-eolisch en niveo-fluviaal is afgezet vanaf het Weichselien.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen²² zijn in het onderzoeksgebied diverse bodems aanwezig (zie Figuur 15). In het grootste deel van het plangebied bestaat de bodem uit een sterk gleyige grond op kleiig materiaal met een reductiehorizont (Eep). In het noordoosten is een matig natte, lichte zandleemgrond met verbrokkelde textuur B-horizont aanwezig (Pdc), in het zuidoosten een matig gleyige zandleemgrond met een sterk gevlekte textuur B-horizont (Ldc) en in het uiterste zuidwesten tenslotte is een matig droge licht-zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pcc) gekarteerd.

Landschappelijk bevindt het plangebied zich op de overgang van de vallei en de noordelijke oevers van de Babilliebeek. Het plangebied heeft een erg heterogene drainering, van waterzieke gronden tegen de beek (drainageklasse f) tot goed ontwaterde oevers tegen de Maria's-Lindestraat (drainageklassen b en c).

Figuur 15: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen²³

²² Geopunt 2016.

²³ Geopunt 2016.

BAAC voerde in 2011 een prospectieonderzoek uit op zo'n 200 m ten oosten van het plangebied. Voor dat plangebied staat op de bodemkaart een Pdc en Pcc gekarteerd, beide bodems komen ook in het onderhavige plangebied voor. Tijdens het veldwerk te Rumbeke bleek dat enkel in het uiterste noorden van het plangebied onder de recente bouwvoor nog een A/C-menglaag aanwezig was (zie Figuur 16). In het overgrote deel van het plangebied rustte de recente bouwvoor rechtstreeks op de C-horizont.²⁴

De scherpe overgang tussen de recente bouwvoor en het onderliggend bodemprofiel toont ook aan dat de bodem hier tenminste deels is afgegraven en/of verploegd.

Figuur 16: profielopname uit het prospectieonderzoek van BAAC Vlaanderen aan de Maria's-Lindestraat te Rumbeke²⁵

2.2.2 Historiek en cartografische bronnen

2.2.2.1 Onderzoek historische bronnen omgeving van het plangebied

Vondsten uit de prehistorie en Romeinse tijd geven aan dat er in die tijd al enige menselijke aanwezigheid in het grondgebied van Roeselare was. De eerste pre-stedelijke kern ontwikkelde zich aan het kruispunt van de Romeinse heirbanen (*diverticula*), de weg Bavay-Rijsel-Menen-Roeselare-Brugge-Aardenburg en Doornik-Kortrijk-Wijnendale-Oudenburg. Ook de nabijheid van met name de

²⁴ Decler et al, 2012: p. 12

²⁵ Decler et al, 2012

bevaarbare Mandel en de St.-Amandsbeek waren bepalend voor de ontwikkeling van villa over een vicus tot een kleine stedelijke kern.²⁶

De eerste vermelding van Roeselare als "*Roslar*" is te vinden in een oorkonde van 822 waarin stond dat Lodewijk de Vrome het gebied schonk aan de St.-Pietersabdij van St.-Amand-les-Eaux in N.-Frankrijk. In 957 ontving de stad een aantal privileges van Boudewijn III de Jongere. De stad kreeg de toelating om een versterking te bouwen tegen de invallen van de Noormannen. Vermoedelijk ging het hier om 's *Gravenwal*. Met datzelfde charter kreeg de stad ook het privilege om een wekelijkse markt te houden. In 1097 kreeg de abdij van Zonnebeke het patronaatsrecht van de kerk toegewezen. Margaretha van Constantinopel verleende Roeselare ca. 1250 het stadsrecht. Centraal op de markt begon ca. 1260 de oprichting van de hal met belfort. De Heerlijkheid van Roeselare, omvatte het z.g. "*Roeselare-Binnen*" of "*Schependom*". "*Roeselare-Buiten*" was verdeeld over 23 heerlijkheden.

In de 14^e en 15^e eeuw functioneerde Roeselare als centrum van weefnijverheid en had bescherming tegen Gentse inmenging (keure van 1357). Nadien volgde een geleidelijke recessie door de prijzenslag met de omringende concurrerende steden. Invallen en plunderingen door de huurlingen van Maximiliaan van Oostenrijk in 1488 verwoestten onder andere de hal, het belfort en de St.-Michielskerk. Ca. 1500 werden deze gebouwen heropgebouwd in laatgotische stijl met financiële steun van Filips van Kleef, heer van Wijnendale.

In de 16^e eeuw was er een reconversie in de nijverheid. Men schakelde over van de laken- naar de linnennijverheid als aanpassing op de economische en sociale evolutie in de maatschappij. Het oprichtten van een wekelijkse lijnwaadmarkt in 1539-1540 mislukte als gevolg van de concurrerende markten van Kortrijk en Izegem. De Beeldenstorm in 1566 vernielde de inboedel van de St.-Michielskerk en de heiligenbeelden van de stadshal. Door het uitbreken van de 80-jarige oorlog (1568-1648) was er de uitwijking van ambachtslieden, o.a. wevers- en intellectuelen, naar Duitsland, Engeland en Nederland.

Onder Albrecht en Isabella (1598-1621) was er een periode van rust, met het herstel van de St.-Michielskerk en de stadshal, en de bouw van kloosterscholen en een stadsschool. De linnennijverheid werd opnieuw opgestart en ten noordwesten van de Grote Markt kwam er een tweede marktplaats. Door de Frans-Spaanse oorlogen was er geen echte heropleving. In 1711 bouwde men een kleine, voorlopige hal aan de zuidoostelijke zijde van de markt nadat de hal beschadigd werd door het instorten van het verwaarloosde belfort.

Vanaf de 18^e eeuw was er een nieuw enthousiasme onder het Oostenrijks bewind. De linnenproductie was een groot succes en de steenweg Brugge-Roeselare-Menen-Rijsel werd aangelegd (1751-1754). In 1769-1771 werd er een nieuw stadhuis met hal gebouwd, die de in 1749 afgebrande hal verving.

Begin 19^e eeuw was er een geleidelijke terugval van de linnenweverij, die voornamelijk een huisnijverheid was en niet kon concurreren met het mechanisch gesponnen garen uit Engeland. Vanaf ca. 1846 zorgden nieuwe infrastructuurwerken voor een heropleving van handel en nijverheid. Onder andere het gebruik van stoommachines, aanleg van spoorlijnen, uitbreiding van het weggennet, de eerste stoomtram en het graven van het kanaal Roeselare-Ooigem.

De mechanisatie van de spin- en weefnijverheid leidde tot de bouw van fabrieken geconcentreerd aan de toen ook nieuwe waterspaarbekkens. Daardoor kreeg men een bevolkingsaanwas met stadsuitbreiding en o.a. de stichting van nieuwe parochies, scholen, medische en aanverwante instellingen.

²⁶ Vandeputte, 2011: p. 312

De Eerste Wereldoorlog liet een spoor van vernieling achter door de vele bombardementen en de talrijke plunderingen. De materiële schade was groot met talrijke verwoeste bedrijven en woningen. Er kwam een jarenlange, moeizame heropbouw. De stad bleef echter grotendeels gespaard tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ca. 1960 kende Roeselare een enorme expansie met in de jaren 1970 een verdere uitbouw van de infrastructuur en het ontstaan van nieuwe parochies.²⁷

2.2.3 Cartografische bronnen

Een andere belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Om verder na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd, zijn enkele historische kaarten geraadpleegd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Het historisch kaartmateriaal geeft een beeld van hoe (eventuele) bebouwing evolueerde door de eeuwen heen, maar pas vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen, m.a.w. vanaf de 16de eeuw. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op de kaarten geen garantie dat er geen bebouwing geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de “gewone bewoning”/burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.²⁸

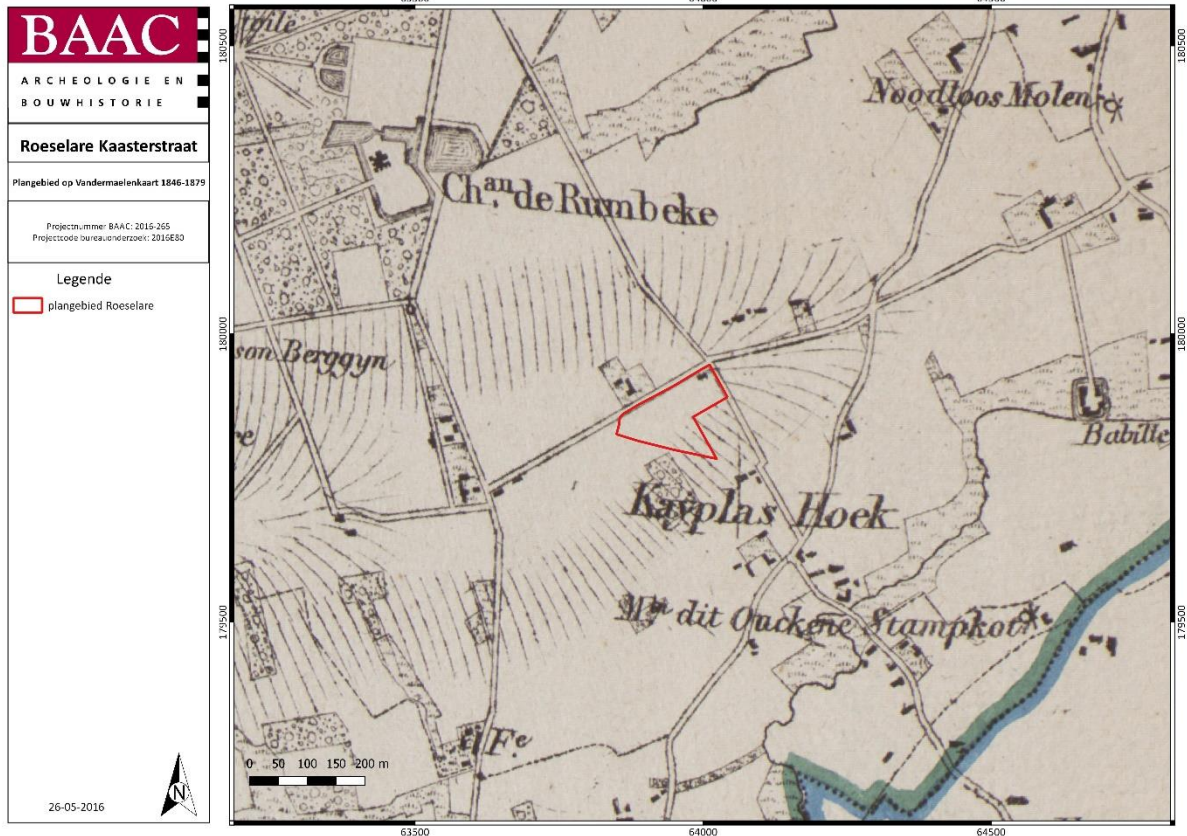
Op de Ferrariskaart is te zien dat het onderzoeksgebied gesitueerd is in akker- en weiland. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich enkele gebouwen, maar we treffen er vooral akkerland. Perceelgrenzen worden door middel van een bommenrij duidelijk. Binnen het onderzoeksgebied zelf zouden op basis van deze kaart een gebouw aanwezig zijn in de noordoostelijke punt van de driehoek. Het Kasteel van Rumbeke bevindt zich ten noordwesten van het plangebied.

²⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed

²⁸ Geopunt 2016

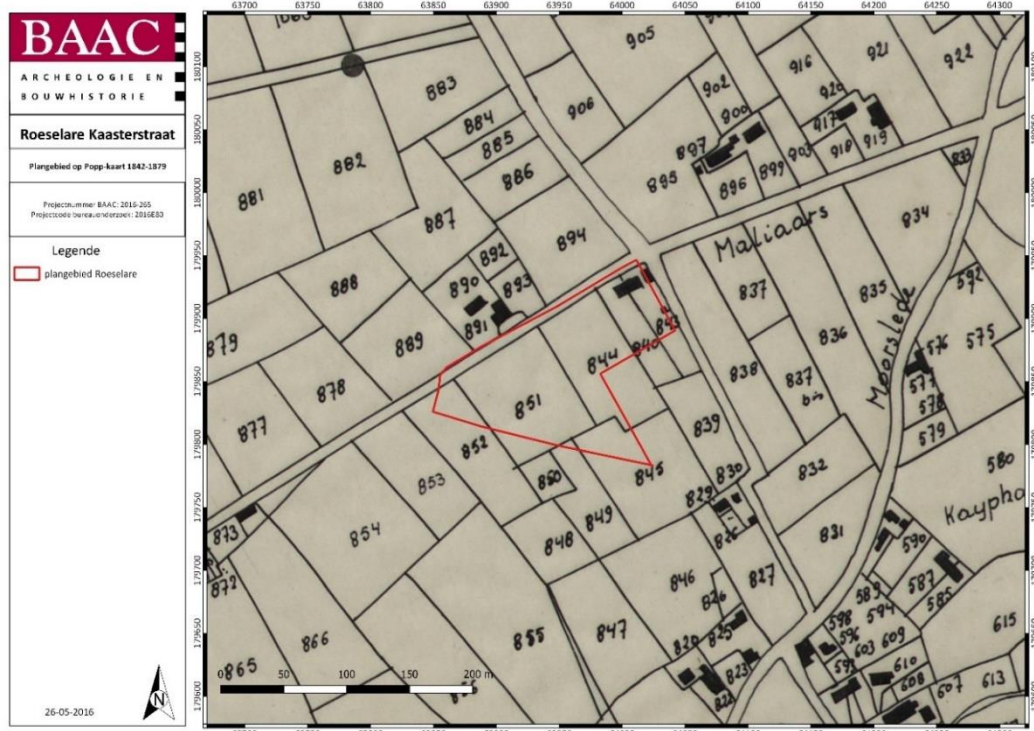
³⁰ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>

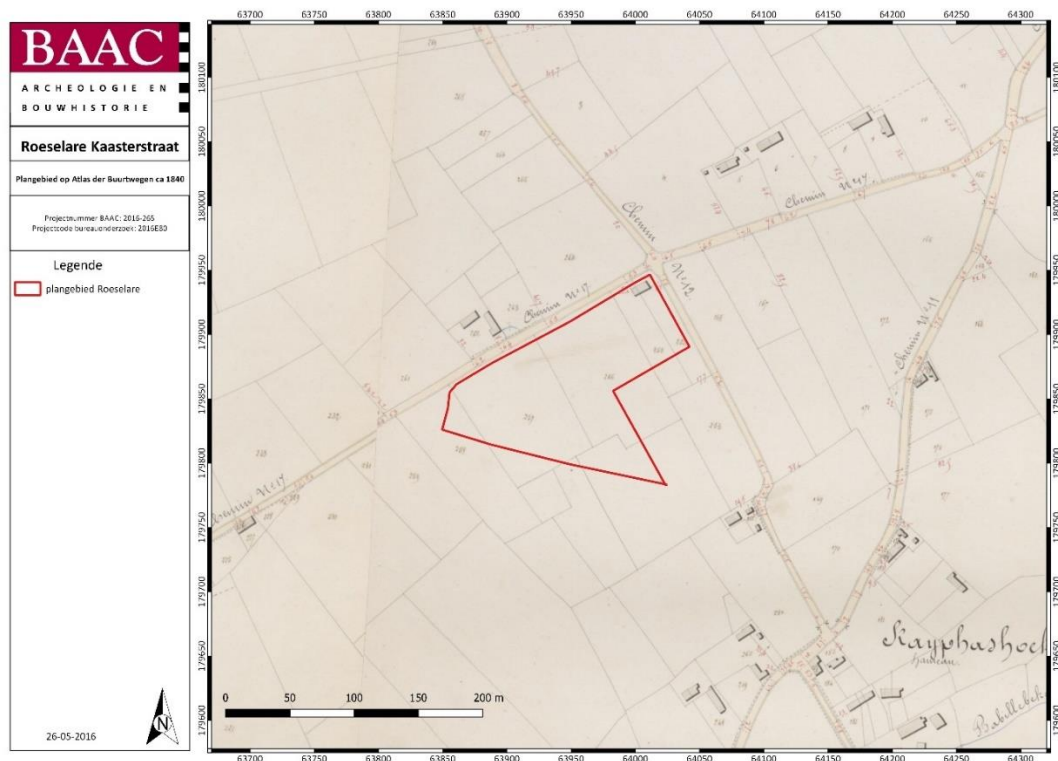
Figuur 18: Vandermaelenkaart uit 1854 met aanduiding van het onderzoeksgebied³¹

De situatie op de Popp-kaart uit de 2de helft 19de eeuw (1842-1879) en de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is bijna exact hetzelfde. Deze kaarten tonen duidelijk de perceelindeling en het plangebied valt uiteen in zes verschillende percelen. Ook de bebouwing in de noordoosthoek blijft bestaan.

³¹ Geopunt, 2016.

Figuur 19: Popp-kaart uit 1842-1879 met aanduiding van het onderzoeksgebied³²

Figuur 20: Atlas der Buurtwegen uit ca 1840 met aanduiding van het onderzoeksgebied³³

³² Geopunt, 2016.

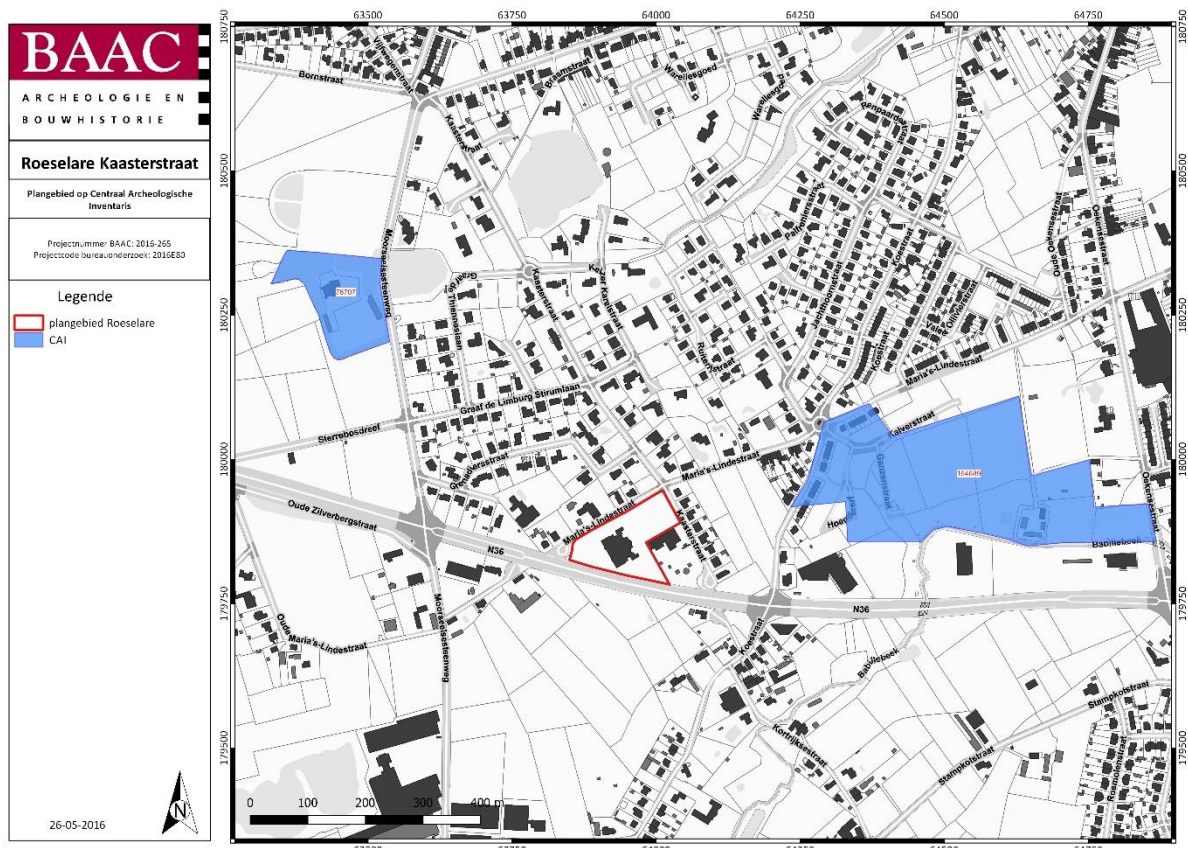
³³ Geopunt, 2016.

2.2.4 Archeologische data

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Hoewel de inventaris niet volledig compleet is, kan dit overheidsinstrument helpen om een inschatting te maken ten aanzien van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Binnen het onderzoeksgebied zelf zijn er geen archeologische waarden gekend (Figuur 21).³⁴ Binnen een straal van 500 m rondom het projectgebied werden de volgende meldingen teruggevonden, hieronder in Tabel 1 weergegeven. Zowel het kasteel als het proefsleuvenonderzoek kwamen elders in deze archeologienota reeds ter sprake.

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de omgeving van het onderzoeksgebied³⁵

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
76707	KASTEEL VAN RUMBEKE, NIEUWE TIJD
164689	PROEFSLEUVENONDERZOEK BAAC VLAANDEREN

Figuur 21: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving³⁶

³⁴ Centraal Archeologische Inventaris 2016.

³⁵ Centraal Archeologische Inventaris 2016.

³⁶ Centraal Archeologische Inventaris 2016.

2.3 Besluit

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een Programma van maatregelen voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein.

2.3.1 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan worden geconcludeerd we achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied mogelijk sinds tenminste de 18^e eeuw een gebouw aanwezig was, alsook enkele perceelgrenzen vanaf de 19^e eeuw. Op de historische kaarten staan evenwel voornamelijk akkers, velden en grasland afgebeeld voor het onderzoeksgebied.

Een analyse van de gekende archeologische resten in de omgeving leverde enkel gekende gegevens op in de omgeving rond het onderzoeksgebied: voor het plangebied zelf zijn geen waarden gekend. Het dichtstbijzijnde gekende archeologische restant werd aangetroffen op ca. 200m van het onderzoeksgebied. Het gaat hier om enkele sporen en vondsten uit de Romeinse periode. Op ongeveer een halve km ten noordwesten van het plangebied bevindt zich Domein Kaasterkasteel.

De kans dat archeologische waarden in associatie met het kasteeldomein zich binnen het plangebied uitstrekken is gezien de afstand en aard van de waarden zeer klein. De kans dat binnen het plangebied resten uit de Romeinse periode aanwezig zijn, kan gezien de iets hogere ligging dan het in 2012 door BAAC onderzochte terrein niet uitgesloten worden. Op basis van de gekende gegevens kunnen ook archeologische waarden uit andere perioden niet worden uitgesloten, maar de kans dat eventueel aanwezige archeologische waarden in intacte staat in de bodem kunnen worden aangetroffen, is zeer klein, gezien het grote percentage van verstoord oppervlak in het plangebied.

Eventueel te verwachten onroerende structuren en roerende elementen voor het projectgebied aan de Kaasterstraat zijn echter waarschijnlijk reeds (deels) verstoord door aanleg van het recente gebouw centraal op het terrein en de verharding in het noordoosten.

2.3.2 Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na afronding van het bureauonderzoek stelt BAAC vast dat verder vooronderzoek voor het plangebied aan de Kaasterstraat te Roeselare niet noodzakelijk is. Er werd namelijk voldoende informatie gegenereerd tijdens deze fase van het vooronderzoek om een mogelijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven en dus een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Het bureauonderzoek toonde aan dat in de omgeving van het plangebied enkele archeologische waarden werden aangetroffen. De kans is aanwezig dat de Romeinse sporen aangetroffen bij het proefsleuvenonderzoek van BAAC ten oosten van het plangebied zich binnen de contouren van het onderhavig terrein uitstrekken. De sporen en bijbehorende vondsten waren echter zeer beperkt en er werden geen structuren aangetroffen. Het lijkt erop dat de door BAAC onderzochte terreinen zich aan de randen van een nederzettingsterrein bevonden. Gezien de iets hogere ligging van het onderhavig plangebied, zouden binnen de contouren van het terrein wel archeologische waarden uit deze periode verwacht kunnen worden.

Ten noordwesten van het plangebied is het Domein Kaasterkasteel aanwezig. De kans dat waarden die samenhangen met het kasteeldomein zich binnen het plangebied uitstrekken, is echter gezien de afstand van het domein tot het plangebied (meer dan 500 m) en de aard van de archeologische waarden zeer klein.

Uit de resultaten van het bureauonderzoek bleek echter ook dat de bodem in het grootste deel van het plangebied verstoord en/of zeer waarschijnlijk aanzienlijk afgegraven is. Dit is in ieder geval zo ter hoogte van de inmiddels afgebroken recente bebouwing centraal op het terrein. De bodem is op verschillende locaties diep verstoord en het archeologische niveau verdwenen of in elk geval zwaar aangetast. Er is voor het overgrote deel van het plangebied een zeer kleine kans op het aantreffen van intacte archeologische resten. Het centrale deel van het plangebied, waar de inmiddels afgebroken feestzaal heeft gestaan, is over de gehele oppervlakte van de feestzaal verstoord tot op grote diepte, aangezien het hele gebouw onderkelderd is geweest en alle funderingen bij de sloop uitgebroken zijn.

Het noordoostelijk deel van het plangebied was verhard. Deze verharding is inmiddels opgebroken. Om de verharding destijds aan te leggen, is de bovengrond afgegraven en als berm gebruikt. Op basis van de geregistreerde bodemprofielen in het plangebied aan de Maria's-Lindestraat te Rumbeke, 200 m ten oosten van het plangebied, mag worden verwacht dat in dit deel van het plangebied een bodem met A/C-profiel aanwezig is geweest. Het relevante archeologische niveau is zeer waarschijnlijk bij de aanleg van de verharding vergraven (als het al niet afgetopt was in een eerder stadium – blijkens de profielopnames in het rapport van BAAC was dat voor het overgrote deel van het onderzoeksgebied te Rumbeke het geval).

Enkel het uiterste zuidwesten van het plangebied is heden ten dage onbebouwd/onverhard. Op basis van historische kaarten en gegevens kan ook niet worden vastgesteld dat er bebouwing aanwezig is geweest in het verleden. De kans bestaat dat hier nog intacte archeologische waarden aanwezig zijn. Op basis van vondsten uit de directe omgeving van het plangebied zou het kunnen gaan om waarden uit met name de Romeinse periode. Dergelijke resten hebben echter, gezien het kleine oppervlak waarop ze zich nog kunnen bevinden, een geringe informatiewaarde en de potentiële kennisvermeerdering die een onderzoek met bodemingreep hier zou opleveren, is verwaarloosbaar voor de ensemblewaarde van het terrein.

Verder uitvoeren van vooronderzoek, met of zonder ingreep in de bodem, zal geen inzichten opleveren die de conclusies uit het bureauonderzoek zullen wijzigen. Het bestuderen van ander kaartmateriaal, indien bestaand, zal niet leiden tot een beter inzicht in de bebouwingsgeschiedenis van het terrein. Het uitvoeren van een geofysisch onderzoek op het terrein is niet mogelijk vanwege de recente verstoringen. Een veldkartering is zinloos vanwege het feit dat de bouwvoor ofwel ontbreekt door afbraak, ofwel de bovenste niveaus van het terrein bestaan uit genivelleerde grond die bovendien is afgeschoven van de omliggende berm. Enige samenhang tussen oppervlaktevondsten en de bodemlagen eronder is dan ook niet te verwachten. Op basis van de gekende bodemkundige waarde van het nabijgelegen terrein dat door BAAC middels proefsleuven werd onderzocht in 2011 kan de opbouw en gaafheid van de bodem in het plangebied voldoende gestaafd worden om landschappelijke boringen overbodig te maken.

Voor het plangebied werd in op 20 mei 2016 reeds een “pre-advies” aangaande het opstellen van een archeologienota opgemaakt door Willem Hantson van Intergemeentelijke Onroerend Ergfoeddienst BieRadar. Hierin werd geen bodemingreep voor het terrein noodzakelijk geacht. Het “pre-advies” is als bijlage aan deze archeologienota toegevoegd (6.3).

2.3.3 Samenvatting/assessment bureauonderzoek

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van *Top Motors* een archeologienota opgemaakt uitgevoerd. Op het terrein zal door *Top Motors* een nieuwbouw ten behoeve van autoshowrooms gerealiseerd worden. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief zal verstoord worden.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Bovendien werden de – nog niet in detail uitgewerkte – plannen van de opdrachtgever geplot op de bestaande situatie. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoekspotentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een specifieke verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld. Bovendien kon worden ingeschat wat de impact van reeds bestaande verstoringen op het eventueel aanwezige erfgoed waren geweest, en de omvang van vernietiging van het potentieel aanwezige erfgoed door de geplande nieuwbouw werd ingeschat.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het onderzoeksgebied in het verleden reeds grotendeels verstoord is door de bouw van een feestzaal, inmiddels afgebroken, in de tweede helft van de 20ste eeuw. Het gebouw besloeg ca. 4800 m² van het terrein. De sporen die hieronder verwacht konden worden, zijn vermoedelijk door deze ingreep reeds vernield. Een groot deel van het noordoostelijk deel van het terrein is verhard, ca. 8800 m². Ten behoeve van de aanleg van deze verharding is de bouwvoor destijds afgegraven. Het onderzoeksgebied is over bijna de hele oppervlakte in zekere mate verstoord. Ongeveer 31% van het terrein is zwaar verstoord door de voormalige aanwezigheid van een gebouw en nog eens ca 56% van het terrein is verhard. Slechts 13% van het terrein is onbebouwd en onverhard.

Van de geplande nieuwbouw van showrooms (totale oppervlakte ongeveer 5000m²) bevindt 1730m² zich in onbebouwd gebied. Dat is 11% van het totale plangebied, en net niet de helft van het totale onbebouwde gebied (46%). De potentiële kenniswinst van een onderzoek op dit deel van het terrein is nihil en op zijn best zeer fragmentarisch.

Er is op basis van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem geen archeologische site vastgesteld in het onderzoeksgebied. Indien deze ooit al aanwezig zou zijn geweest, hebben de bovengenoemde verstoringen deze zeker vernield.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: verstoringen in de vorm van reeds aanwezige bebouwing en verharding in het plangebied.	3
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op de GRB-kadasterkaart	4
Figuur 3: Onderzoeksgebied op de orthofoto.....	5
Figuur 4: Plan van de voorgenomen werken zoals aangeleverd door de opdrachtgever.	6
Figuur 5: geplande werken en de grenzen van het plangebied op inmeting door landmeter	7
Figuur 6: doorsnedes van de geplande nieuwbouw in het plangebied aan de Kaasterstraat	8
Figuur 7: Plangebied in rood op de topografische kaart 1:10.000.....	10
Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)	11
Figuur 9: Tekening van het hoogteverloop op het plangebied aan de Kaasterstraat.....	11
Figuur 10: ligging van het plangebied op de potentiële bodemerosiekaart van Vlaamse gemeenten.	12
Figuur 11: ligging van het plangebied op de bodemgebruikskaart.....	12
Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart	13
Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:200.000 ...	14
Figuur 14: Uitleg type 1 en type 3, volgens de quartairgeologische kaart 1:200.000.	14
Figuur 15: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen.....	15
Figuur 16: profielopname uit het prospectieonderzoek van BAAC Vlaanderen aan de Maria's- Lindestraat te Rumbeke	16
Figuur 17: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied	19
Figuur 18: Vandermaelenkaart uit 1854 met aanduiding van het onderzoeksgebied	20
Figuur 19: Popp-kaart uit 1842-1879 met aanduiding van het onderzoeksgebied	21
Figuur 20: Atlas der Buurtwegen uit ca 1840 met aanduiding van het onderzoeksgebied	21
Figuur 21: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving	22

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de omgeving van het onderzoeksgebied	22
---	----

5 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016 [In online inventaris bouwkundig erfgoed: Domein Kaasterkasteel ID: 23328] : <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/23328>, geraadpleegd op 26 mei 2016.

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016 [In online inventaris gemeenten: Roeselare ID: 120731]: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/120731>, geraadpleegd op 17 juni 2016.

BEYAERT M, ANTROP M, DE MAEYER P, VANDERMOTTEN C, BILLEN C, DECROLY JM, ... & WAYENS B 2006. België in kaart: de evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie, Brussel: Lannoo.

Bogemans, F. i.s.m. C. Baeteman, 2003. Quartairgeologische kaart - Kaartblad 19-20 Veurne-Roeselare, Belgische Geologische Dienst.

CadGIS, 2016 [online: CadGIS Viewer Grand Public] bron: ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 26 mei 2016).

Centrale Archeologische Inventaris, 2016. <https://cai.onroerenderfgoed.be/>, geraadpleegd op 26 mei 2016.

De Cleer, S., D. Janssens & N. Krekelbergh, 2012. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Rumbeke, Maria's Lindestraat. *BAAC-rapport 24*, Gent.

DOV Vlaanderen, 2016 [online: bodemverkenner] bron: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd 26 mei 2016).

Geopunt, 2016 [QGIS plugin] (geraadpleegd 26 mei en 17 juni 2016).

Vandeputte, O., 2011. Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten – West-Vlaanderen. Lannoo, Tielt.

6 Bijlagen

6.1 Privacyfiche (wordt afzonderlijk bijgeleverd)

6.2 Tabel met archeologische perioden

BC/AD	Archeologische periode	Geologie	Klimaat	Cal C14 BP
1.800	Nieuwste Tijd	Holocene	Subatlanticum	1.000
1.500	Nieuwe Tijd			
500	Middeleeuwen			
0	Romeinse Tijd			
50				
800	IJzertijd		Subboreaal	2.000
	Bronstijd			
2.000				
4.500	Neolithicum			
5.300	Mesolithicum			
8.800	Paleolithicum	Pleistocene	Boreaal	3.000
			Preboreaal	4.000
			Late Dryas	5.000
			Allerød	
			Vroege Dryas	
			Bølling	
			Weichsel	
100.000			Eem	8.000
300.000	Saale	10.000		

6.3 Pre-advies archeologie Bieradar